

Komisijas paziņojums — Finanšu iestāžu ⁽¹⁾ rekapitalizācija pašreizējās finanšu krīzes apstākļos — atbalsta ierobežošana līdz nepieciešamajam minimumam un aizsardzības līdzekļi pret pārmērīgiem konkurences traucējumiem

(Dokuments attiecas uz EEZ)

(2009/C 10/03)

1. IEVADS

- (1) Komisija 2008. gada 13. oktobra paziņojumā par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu pasākumiem, kas veikti attiecībā uz finanšu iestādēm saistībā ar pašreizējo globālo finanšu krīzi ⁽²⁾ (turpmāk tekstā — Banku jomas paziņojums) atzina, ka rekapitalizācijas shēmas ir vieni no galvenajiem pasākumiem, ko dalībvalstis var piemērot, lai saglabātu finanšu tirgu stabilitāti un pareizu darbību.
- (2) ECOFIN padomes 2008. gada 7. oktobra sanāksmē un Eirogrupas 2008. gada 12. oktobra sanāksmē rekapitalizācijas jautājums tika izskatīts līdzīgā gaisotnē, secinot, ka “valdības apņemas sniegt atbilstīga apjoma kapitāla līdzekļus, kad tas vajadzīgs, tai pat laikā ar visiem iespējamiem līdzekļiem atbalstot privātā kapitāla vairošanu. Finanšu iestādēm būtu jānosaka pienākums pieņemt papildu ierobežojumus, galvenokārt nepieļaut šādu pasākumu iespējamus pārkāpumus uz to personu rēķina, kas negūst labumu no šiem pasākumiem”, un “ja aizsargā konkurentu likumīgās intereses, īpaši izmantojot atbalsta noteikumus”.
- (3) Līdz šim Komisija saskaņā ar Banku jomas paziņojumā ietvertajiem principiem ir apstiprinājusi rekapitalizācijas shēmas trīs dalībvalstīs, kā arī atsevišķus rekapitalizācijas pasākumus ⁽³⁾. Rekapitalizācija, jo īpaši parasto akciju vai priekšrocību akciju veidā, ir atļauta, ja vien ir ieviestas tirgus orientētas kompensācijas likmes, piemēroti aizsardzības pasākumi un regulāra pārskatīšana. Tomēr, tā kā pašreiz paredzēto rekapitalizācijas shēmu būtība, darbības joma un nosacījumi ievērojami atšķiras, dalībvalstis un potenciālās saņēmējietādes ir lūgušas sniegt sīkākas norādes par to, vai konkrēti rekapitalizācijas veidi būtu saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem. Jo īpaši dažas dalībvalstis ir paredzējušas banku rekapitalizāciju nevis tāpēc, lai tās glābtu, bet galvenokārt, lai nodrošinātu aizdevumus reālajai ekonomikai. ECOFIN padomes 2008. gada 2. decembra sanāksmē tika atzīta vajadzība sniegt turpmākas norādes par piesardzības rekapitalizāciju, lai atbalstītu kreditēšanu, un Komisija tika aicināta steidzami tās pieņemt. Šajā paziņojumā ir sniegtas norādes par jaunām rekapitalizācijas shēmām un dota iespēja pielāgot esošās rekapitalizācijas shēmas.

Kopējie mērķi — finanšu stabilitātes atjaunošana, aizdevumu nodrošināšana reālajai ekonomikai un sistēmisku risku novēršana saistībā ar iespējamo maksātnespēju

- (4) Saistībā ar pašreizējo situāciju finanšu tirgos banku rekapitalizācija var palīdzēt īstenot vairākus mērķus. Pirmkārt, rekapitalizācija palīdz atjaunot finansiālo stabilitāti un uzticību, kas nepieciešama starpbanku aizdevumu atjaunošanai. Turklāt papildu kapitāls ekonomiskās lejupslīdes apstākļos sniedz aizsardzību, lai līdzsvarotu zaudējumus un mazinātu risku saistībā ar banku maksātnespēju. Pašreizējos apstākļos, kurus jo īpaši izraisīja *Lehman Brothers* sabrukums, būtībā drošām bankām var būt nepieciešamas kapitāla injekcijas, lai reaģētu uz plaši izplatīto uzskatu, ka, ņemot vērā iepriekš pārāk zemu novērtēto risku un finansējuma pieaugošās izmaksas, ir nepieciešams lielāks kapitāla segums.

⁽¹⁾ Lasītāju ērtības labad finanšu iestādes šajā dokumentā dēvētas vienkārši par “bankām”.

⁽²⁾ OV C 270, 25.10.2008., 8. lpp.

⁽³⁾ Skatīt Komisijas 2008. gada 13. oktobra lēmumu lietā N 507/08 *Finanšu atbalsta pasākumi banku nozarei Apvienotajā Karalistē* (OV C 290, 13.11.2008., 4. lpp.), Komisijas 2008. gada 27. oktobra lēmumu lietā N 512/08 *Atbalsta pasākumi finanšu iestādēm Vācijā* (OV C 293, 15.11.2008., 2. lpp.), Komisijas 2008. gada 19. novembra lēmumu lietā N 560/08 *Atbalsta pasākumi kredītiestādēm Grieķijā*, Komisijas 2008. gada 12. novembra lēmumu lietā N 528/08 *Nīderlande, atbalsts ING Groep N.V.* un Komisijas 2008. gada 25. novembra lēmumu lietā NN 68/08 par Latvijas valsts atbalstu a/s Parex Banka.

- (5) Otrkārt, rekapitalizācija var palīdzēt nodrošināt aizdevumus reālajai ekonomikai. Būtībā drošas bankas var izvēlēties ierobežot aizdevumus, lai izvairītos no riskiem un saglabātu lielāku kapitāla segumu. Valsts kapitāla injekcijas var novērst kredītu apjoma ierobežojumus un mazināt finanšu tirgu grūtību nodošanu citiem uzņēmumiem.
- (6) Treškārt, valsts veikta rekapitalizācija var arī būt piemērots risinājums to finanšu iestāžu problēmām, kuras īpaša uzņēmējdarbības modeļa vai ieguldījumu stratēģijas rezultātā ir kļuvušas maksātnespējīgas. Kapitāla injekcijas no valsts līdzekļiem, sniedzot ārkārtas palīdzību atsevišķai bankai, var arī palīdzēt izvairīties no īslaicīgas sistēmiskas ietekmes, ko rada šīs bankas iespējamā maksātnespēja. Ilgākā laika posmā rekapitalizācija varētu palīdzēt sagatavoties attiecīgās bankas ilgtermiņa dzīvotspējas atjaunošanai vai darbības organizētai izbeigšanai.

Iespējamās konkurences problēmas

- (7) Ievērojot šos kopējos mērķus, gadījumos, kad veic kādas rekapitalizācijas shēmas vai pasākuma izvērtējumu, jāņem vērā iespējamie konkurences traucējumi trīs dažādos līmeņos.
- (8) Pirmkārt, kādas dalībvalsts veikta savu banku rekapitalizācija nedrīkst šīm bankām sniegt pārmērīgas konkurences priekšrocības salīdzinājumā ar citu dalībvalstu bankām. Ja nav piemērota pamatojuma, kas balstīts uz riskiem, kapitāla pieejamībai par ievērojami zemākām cenām nekā citu dalībvalstu konkurentiem var būt nozīmīga ietekme uz bankas konkurētspēju plašākā vienotā Eiropas tirgū. Pārmērīgs atbalsts kādā no dalībvalstīm varētu arī iesaistīt dalībvalstis sacensībā par subsīdijām un radīt grūtības to dalībvalstu tautsaimniecībām, kuras vēl nav ieviesušas rekapitalizācijas shēmas. Lai saglabātu līdzvērtīgus konkurences apstākļus, ir nepieciešama saskaņota un koordinēta pieeja jautājumā par valsts kapitāla injekciju atlīdzināšanu un citiem ar rekapitalizāciju saistītiem apstākļiem. Vienpusēja un nesaskaņota rīcība šajā jomā var arī mazināt centienus atjaunot finansiālo stabilitāti (nodrošināt godīgu konkurenci starp dalībvalstīm).
- (9) Otrkārt, ja netiek noteikta piemērota diferenciācijas pakāpe starp saņēmējām bankām atkarībā no to riska profiliem, rekapitalizācijas shēmas, kas ir pieejamas visām kādas dalībvalsts bankām, var sniegt pārmērīgas priekšrocības grūtības nonākušām vai vājākām bankām salīdzinājumā ar bankām, kuras būtībā ir drošas un kurām ir labāki rādītāji. Tas radīs konkurences traucējumus tirgū, kropļos stimulus, palielinās morālu kaitējumu un samazinās Eiropas banku vispārējo konkurētspēju (nodrošināt godīgu konkurenci starp bankām).
- (10) Treškārt, valsts veikta rekapitalizācija, jo īpaši atlīdzība par to, nedrīkstētu radīt tādu ietekmi, kad bankas, kurām nav līdzekļu valsts finansējuma saņemšanai, bet kuras tirgū meklē papildu kapitālu, nonāk ievērojami sliktākā konkurētspējas pozīcijā. Valsts shēma, kas izkonkurē uz tirgu balstītus pasākumus, apgrūtinās atgriešanos pie normālas tirgus darbības (nodrošināt atgriešanos pie normālas tirgus darbības).
- (11) Katrā no šiem trim līmeņiem ikvienai ierosinātai rekapitalizācijai ir kumulatīva ietekme uz konkurenci. Tomēr ir jāsaglabā līdzsvars starp konkurences problēmām un mērķiem atjaunot finansiālo stabilitāti, nodrošinot aizdevumus reālajai ekonomikai un risinot jautājumu par maksātnespējas risku. No vienas puses, lai rekapitalizāciju padarītu pēc iespējas efektīvāku, bankām ir vajadzīgi pietiekami labvēlīgi kapitāla pieejamības nosacījumi. No otras puses, nosacījumiem saistībā ar rekapitalizācijas pasākumiem būtu jānodrošina līdzvērtīgi konkurences apstākļi un ilgākā laika posmā — atgriešanās pie normāliem tirgus apstākļiem. Tādējādi valsts intervencei ir jābūt proporcionālai un īslaicīgai, kā arī plānotai tādā veidā, lai bankām dotu stimulu atlīdzināt valstij, tiklīdz to atļauj tirgus apstākļi, lai Eiropas banku nozare pēc krīzes pārvarēšanas būtu konkurētspējīga un efektīva. Kapitāla injekciju cenu noteikšana, kas balstīta uz tirgu, būtu vislabākā aizsardzība pret injekciju līmeņu nepamatotām atšķirībām un šā kapitāla neatbilstīgu izmantošanu. Jebkurā gadījumā dalībvalstīm ir jānodrošina, ka ikvienas bankas rekapitalizācijas pamatā ir reāla vajadzība.
- (12) Līdzsvars, kas jāsasniedz starp finansiālo stabilitāti un konkurences mērķiem, uzsver, cik svarīgi ir nodalīt, no vienas puses, būtībā drošas bankas ar labiem rādītājiem un, no otras puses, grūtības nonākušas bankas ar sliktākiem rādītājiem.

- (13) Tādēļ rekapitalizācijas pasākumu, shēmu veidā vai atsevišķām bankām paredzēta atbalsta veidā, novērtējumā Komisija īpašu uzmanību pievērš saņēmēju riska profilam⁽¹⁾. Principā bankām ar augstāku riska profilu būtu jāmaksā vairāk. Veidojot rekapitalizācijas shēmas, kas pieejamas virknei dažādu banku, dalībvalstīm būtu rūpīgi jāapsver atbilstības kritēriji un attieksme pret bankām ar dažādiem riska profiliem, attiecīgi piemērojot tām dažādus pasākumus (skatīt 1. pielikumu). Jāņem vērā to banku situācija, kuras sakarā ar pašreizējiem ārkārtas apstākļiem ir nonākušas grūtībās, lai arī pirms krīzes tās būtu uzskatītas par būtībā drošām bankām.
- (14) Papildus tādiem rādītājiem kā tiesību aktos noteikto maksāspējas un kapitāla pietiekamības prasību izpilde, ko apstiprinājušas valstu uzraudzības iestādes, piemēram, pirmskrīzes kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas darījumu (CDS) iegādes un pārdošanas cenu starpība un novērtējumi būtu labs pamats, lai diferencētu atbildības likmes dažādām bankām. Pašreizējais sadalījums var arī atspoguļot raksturīgos riskus, kas pēc vispārējās krīzes apstākļu pārvarēšanas mazinās dažu banku konkurētspēju. Jebkurā gadījumā pirmskrīzes un pašreizējam sadalījumam būtu jāatspoguļo bīstamo aktīvu slogs, ja tāds ir, un/vai bankas uzņēmējdarbības modeļa nepilnības, ko rada tādi faktori kā pārlicie atkarība no īstermiņa finansējuma vai pārmērīga kredītu izmantošana.
- (15) Pienācīgi pamatotos gadījumos varētu būt nepieciešams pieņemt īstermiņā mazāku atbildību no grūtības nonākušām bankām, ņemot vērā apstākli, ka ilgākā laika posmā valsts intervences izmaksas par labu šīm bankām tiks atspoguļotas pārstrukturēšanā, kas nepieciešama, lai atjaunotu dzīvotspēju un ņemtu vērā ietekmi uz konkurenci, ko rada kompensējošo pasākumu ietvaros sniegtais atbalsts. Finanšiāli drošas bankas varētu izmantot rekapitalizāciju ar salīdzinoši zemām procentu likmēm un attiecīgi arī ievērojami atvieglotiem nosacījumiem saistībā ar valsts atbalstu ilgākā laika posmā, ja vien šīs bankas pieņem nosacījumus par instrumentu atpirkšanu vai konversiju, lai saglabātu valsts iesaistes īslaicīgumu un nodrošinātu mērķi atjaunot finansiālo stabilitāti/aizdevumus ekonomikā, kā arī vajadzību izvairīties no līdzekļu ļaunprātīgas izmantošanas plašāku stratēģisko mērķu sasniegšanai.

Eiropas Centrālās bankas (ECB) Padomes ieteikumi

- (16) Savas Padomes 2008. gada 20. novembra ieteikumos Eiropas Centrālā banka (turpmāk tekstā — ECB) ierosināja metodi, lai salīdzinoši novērtētu cenu noteikšanu valsts veiktu rekapitalizācijas pasākumu jomā attiecībā uz būtībā drošām bankām Eirozonā. Šo ieteikumu pamatā esošie galvenie apsvērumi pilnībā atspoguļo principus, kas izklāstīti paziņojuma ievadā. Atbilstoši saviem īpašajiem uzdevumiem un pienākumiem ECB lielu uzmanību pievērš rekapitalizācijas pasākumu efektivitātei, lai palielinātu finansiālo stabilitāti un veicinātu kredītu netraucētu ieplūdi reālajā ekonomikā. Tajā pašā laikā ECB uzsver nepieciešamību pēc cenu noteikšanas, kas balstīta uz tirgu, tostarp uz atsevišķu saņēmēju banku īpašo risku, kā arī vajadzību saglabāt līdzvērtīgus apstākļus starp konkurējošām bankām.
- (17) Komisija atzinīgi novērtē ECB ieteikumus, kuros ir ierosināta cenu noteikšanas shēma kapitāla injekcijām, pamatojoties uz to saņēmēju banku atdeves likmēm, kuras, neskatoties uz atšķirībām risku profilos, būtībā ir drošas finanšu iestādes. Šā dokumenta mērķis ir paplašināt norādes attiecībā uz citiem nosacījumiem, izņemot atbildības likmes, un uz noteikumiem, saskaņā ar kuriem bankas, kuras būtībā nav drošas, var piekļūt valsts kapitālam.
- (18) Atzīstot, ka pašreizējās īpašās tirgus likmes nav pieņemams salīdzinošais rādītājs, lai noteiktu pareizo līmeni atbildībai par kapitālu, Komisija uzskata, ka dalībvalstu veiktajos rekapitalizācijas pasākumos ir jāņem vērā pirmskrīzes periodā pārāk zemu novērtētais risks. Nenodrošinot iepriekš minēto, valsts kapitāla atbildības likmes varētu saņēmējiem sniegt pārmērīgas konkurences priekšrocības un izkonkurēt privāto iestāžu veiktus kapitālieguldījumus.

⁽¹⁾ Sīkāku informāciju skatīt 1. pielikumā.

2. PRINCIPI, KURI REGLAMENTĒ DAŽĀDUS REKAPITALIZĀCIJAS VEIDUS

- (19) Cenu noteikšana tuvu tirgus cenu līmenim ir vislabākā garantija konkurences traucējumu ierobežošanai ⁽¹⁾. Tas nozīmē, ka rekapitalizācijas plāns būtu jāveido tā, lai ņemtu vērā katras iestādes situāciju tirgū, tostarp tās pašreizējo riska profilu un maksāspējas līmeni, un saglabātu līdzvērtīgus konkurences apstākļus, nesniedzot pārāk lielu subsīdiju salīdzinājumā ar pašreizējām tirgus alternatīvām. Turklāt cenu noteikšanas nosacījumiem būtu jādod bankām stimuls atlidzināt valstij, tiklīdz krīze būs pārvarēta.
- (20) Pamatojoties uz šiem principiem, rekapitalizācijas pasākumu vispārējā plāna novērtējumā ir jāietver šādi elementi: rekapitalizācijas mērķis, saņēmēja bankas drošība, atlidzība, iziešanas stimuli, jo īpaši ar mērķi aizvietot valsts kapitālu ar privāto ieguldītāju kapitālu ⁽²⁾, lai nodrošinātu valsts īslaicīgu līdzdalību banku kapitālā, aizsardzības līdzekļi pret atbalsta ļaunprātīgu izmantošanu un konkurences traucējumiem, kā arī rekapitalizācijas shēmu un saņēmēju situācijas ietekmes pārbaude, izmantojot regulārus ziņojumus vai, vajadzības gadījumā, pārstrukturēšanas plānus.

2.1. Rekapitalizācija pēc pašreizējām tirgus likmēm

- (21) Ja valsts kapitāla injekcijas veic ar tādiem pašiem nosacījumiem kā privāto ieguldītāju veiktām liela apjoma injekcijām (30 % vai vairāk), Komisija pieņems atlidzības līmeni, kas noteikts darījumā ⁽³⁾. Šāds pasākums nerada lielas bažas par konkurenci, ja vien darījuma noteikumi ievērojami nemaina privāto ieguldītāju stimulus. Tādēļ nekādi *ex ante* aizsardzības līdzekļi vai iziešanas stimuli principā nav nepieciešami.

2.2. Būtībā drošu banku īslaicīga rekapitalizācija, lai veicinātu finansiālo stabilitāti un aizdevumus reālajai ekonomikai

- (22) Izvērtējot pasākumus attiecībā uz bankām šajā kategorijā, Komisija īpaši pievērsīsies būtībā drošu banku nodalīšanai no citām bankām. Tas ir izklāstīts šā paziņojuma 12. līdz 15. punktā.
- (23) Nosakot atlidzības likmi, jāņem vērā šādi elementi:
- (a) katra saņēmēja pašreizējais riska profils ⁽⁴⁾;
 - (b) izvēlēta instrumenta pazīmes, tostarp tā subordinācijas līmenis, risks un maksājumu kārtība ⁽⁵⁾;
 - (c) iestrādāti iziešanas stimuli (piemēram, noteikumi par progresivitāti un izpirkšanu);
 - (d) piemērots bezriskā procentu likmes salīdzinošais rādītājs.
- (24) Atlīdzība par valsts veiktu rekapitalizāciju nevar būt tik liela kā pašreizējā tirgus līmeņa likme (apmēram 15 %) ⁽⁶⁾, jo tā ne vienmēr atspoguļo apstākļus, ko varētu uzskatīt par normāliem tirgus apstākļiem ⁽⁷⁾. Tāpēc Komisija ir gatava pieņemt *kompensāciju* par būtībā drošu banku rekapitalizāciju

⁽¹⁾ Skatīt Banku jomas paziņojuma 39. punktu.

⁽²⁾ Šajā dokumentā visas atsaucēs uz iziešanas stimuliem vai stimuliem atlidzināt valstij ir jāsaprot kā centieni aizvietot valsts kapitālu ar privāto kapitālu, ciktāl tas ir nepieciešams un piemērots, lai atgrieztos pie normāliem tirgus apstākļiem.

⁽³⁾ Skatīt, piemēram, Komisijas 2008. gada 27. oktobra lēmuma lietā N 512/08 *Atbalsta pasākumi finanšu iestādēm Vācijā* 54. punktu.

⁽⁴⁾ Sīkāku informāciju skatīt 1. pielikumā.

⁽⁵⁾ Piemēram, vairāki parametri palielina vai samazina priekšrocību akciju vērtību atkarībā no to precīzas definīcijas. Tie var būt, piemēram, konvertējamība parastās akcijās vai citos instrumentos, kumulatīvas vai nekumulatīvas dividendes, noteikta vai pielāgojama dividenžu likme, priekšroka pār parastajām akcijām likvidācijas gadījumā, tiesības uz daļu no peļņas pēc dividenžu izmaksas par parastajām akcijām, pārdošanas iespējas, izpirkšanas klauzulas un balsstiesības. Par pamatu Komisija izmantos kapitāla instrumentu vispārējo klasifikāciju dažādās regulatīvajās kategorijās (piemēram, pamata/sekundārie, 1. līmenis/2. līmenis).

⁽⁶⁾ Piemēram, JP Morgan, *Europe Credit Research*, 27.10.2008.; Merrill Lynch dati par to finanšu iestāžu, kurām piešķirta vismaz ieguldījumu kategorija, euro denominētajām 1. līmeņa parādzīmēm, kas emitētas ciroobligāciju tirgū vai to dalībvalstu iekšējos tirgos, kuras pieņēmušas euro. Datus sniedza ECOWIN (ml: et10yld).

⁽⁷⁾ Atlīdzības pašreizējais līmenis var arī atspoguļot pašreizējo salīdzinoši augsto pieprasījumu pēc 1. līmeņa kapitāla, jo bankas atsakās no modeļa, ko šobrīd uzskata par nepietiekami kapitalizētas uzņēmējdarbības novecojušu modeli, un piedāvājums ir salīdzinoši mazs, un ir vērojamas lielas tirgus svārstības.

līmenī, kas ir zem pašreizējām tirgus likmēm, lai atvieglotu banku piekļuvi šādiem instrumentiem, un tādējādi sekmētu finansiālās stabilitātes atjaunošanu un nodrošinātu aizdevumus reālajai ekonomikai.

- (25) Tajā pašā laikā paredzētā atlīdzības likme valstij par rekapitalizāciju nedrīkstētu būt pārāk atšķirīga no pašreizējām tirgus cenām, jo i) būtu jāizvairās no riska pārāk zemās novērtēšanas, kā tas notika pirm-skrīzes posmā, ii) būtu jāatspoguļo neskaidības saistībā ar jaunā cenu līdzsvara iestāšanās brīdi un līmeni, iii) būtu jāsniedz izešanas stimuli un iv) būtu jāsamazina risks saistībā ar konkurences traucēju-miem starp dalībvalstīm, kā arī starp bankām, kuras šobrīd tirgū piesaista kapitālu bez jebkāda valsts atbalsta. Atlīdzības likme, kas nav pārāk atšķirīga no pašreizējām tirgus cenām, ir svarīgs priekšnotei-kums, lai izvairītos no iespējas izkonkurēt privātus kapitāla sniedzējus un veicinātu atgriešanos pie normāliem tirgus apstākļiem.

Iekļuves līmeņa cena par rekapitalizāciju

- (26) Komisija uzskata, ka Eirosistēmas 2008. gada 20. novembra ieteikumos ir sniegta piemērota metode rekapitalizācijas cenas noteikšanai. Saskaņā ar Eirosistēmu kompensācija, ko aprēķina, izmantojot šo metodi, ir piemērots pamats (iekļuves līmenī) attiecībā uz nepieciešamo nominālo peļņas normu, lai varētu veikt būtībā drošu banku rekapitalizāciju. Ja ir vajadzīgs veicināt valsts kapitāla izpirkšanu, šo cenu var palielināt ⁽¹⁾. Komisija uzskata, ka šādi pielāgojumi palīdzēs arī nodrošināt netraucētu konku-renci.
- (27) Eirosistēmas ieteikumos ir norādīts, ka valsts pieprasīto rekapitalizācijas peļņas normu, ko piemēro *būtībā drošu banku* rekapitalizācijas instrumentiem — priekšrocību akcijām un citiem hibrīda instrumen-tiem — varētu noteikt, pamatojoties uz “cenu diapazonu”, kur i) nepieciešamā subordinēto aizdevumu peļņas norma veido *apakšējo robežu* un ii) nepieciešamā parasto akciju peļņas norma veido *augšējo robežu*. Šī metode ietver cenu diapazona aprēķināšanu, pamatojoties uz dažādiem elementiem, kam būtu arī jāatspoguļo atsevišķu iestāžu (vai līdzīgu iestāžu grupu) un dalībvalstu īpatnības. Ar šo metodi, izmantojot attiecīgo parametru (valsts obligāciju ienesīguma, CDS iegādes un pārdošanas cenu star-pības, riska uzcenojumu par pašu kapitālu) vidējās vērtības (vidējos lielumus vai vidējās skaitliskās vērtības), nosaka diapazonu, kur attiecībā uz priekšrocību akcijām, kuru pazīmes līdzinās subordinēto aizdevumu pazīmēm, vidējā nepieciešamā peļņas norma ir 7 % un attiecībā uz Eirozonas banku para-stajām akcijām vidējā nepieciešamā peļņas norma ir 9,3 %. Šis vidējo cenu diapazons pats par sevi ir orientējošas robežas.
- (28) Attiecībā uz būtībā drošām bankām Komisija pieņems minimālo atlīdzības likmi, kuras pamatā ir iepriekš minētā metode ⁽²⁾. Šo atlīdzības likmi piemēros katrai atsevišķai bankai, pamatojoties uz dažā-diem parametriem:
- (a) izvēlēta kapitāla veids ⁽³⁾ — jo zemāks subordinācijas līmenis, jo zemāka pieprasītā atlīdzības likme cenu diapazonā;
 - (b) atbilstošs bezriskā procentu likmes salīdzinošais rādītājs;
 - (c) visu atbilstošo finanšu iestāžu (gan finansiāli drošu, gan grūtībās nonākušu banku) atsevišķie riska profili valstu līmenī.
- (29) Dalībvalstis var izvēlēties cenu noteikšanas formulu, kas ietver arī noteikumus par progresivitāti vai kompensāciju. Šādi noteikumi ir rūpīgi jāizvēlas, lai, veicinot bankām paredzētā valsts kapitāla atbalsta savlaicīgu pārtraukšanu, tie neradītu kapitāla cenas pārmērīgu pieaugumu.
- (30) Komisija pieņems arī alternatīvas cenu noteikšanas metodes ar nosacījumu, ka tās nodrošina augstāku atlīdzības likmi salīdzinājumā ar to, ko iegūst, izmantojot iepriekš minēto metodi.

⁽¹⁾ Skatīt ECB Padomes 2008. gada 20. novembra ieteikumu par rekapitalizācijas cenas noteikšanu 5. līdz 7. punktu.

⁽²⁾ Var būt nepieciešams ņemt vērā to dalībvalstu īpašo situāciju, kuras atrodas ārpus Eirosistēmas.

⁽³⁾ Piemēram, parastās akcijas, sekundārais, 1. līmeņa kapitāls vai 2. līmeņa kapitāls.

Valsts kapitāla izpiršanas stimuli

- (31) Rekapitalizācijas pasākumos ir jāiekļauj piemēroti stimuli izpirkt valsts kapitālu, kad tirgus apstākļi to atļauj ⁽¹⁾. Vienkāršākais veids, kā dalībvalstis var stimulēt bankas meklēt alternatīvu kapitālu, ir pieprasīt pietiekami augstu atlīdzības likmi par valsts kapitāla intervenci. Tāpēc Komisija uzskata, ka derīgi būtu palielināt noteikto iekļuves līmeņa cenu ⁽²⁾, lai stimulētu iziešanu. Cenu struktūra, kurā ietverti noteikumi par cenu pakāpenisku paaugstināšanu un progresivitāti, pastiprinās šo iziešanas stimulēšanas mehānismu.
- (32) Ja dalībvalsts izvēlas nepalielināt nominālo atlīdzības likmi, tā var apsvērt kopējās atlīdzības palielināšanu, izmantojot pirkšanas iespējas vai citus noteikumus par atlīdzību, vai arī mehānismus, kas veicina privātā kapitāla piesaistišanu, piemēram, dividenžu maksājumus saistot ar obligātu atlīdzību valstij, kas laika gaitā palielinās.
- (33) Lai nodrošinātu valstu intervences īslaicīgumu, dalībvalstis var arī apsvērt ierobežotas dividenžu politikas izmantošanu. Ierobežota dividenžu politika atbilst mērķim nodrošināt aizdevumus reālajai ekonomikai un stiprināt saņēmēju banku kapitāla pamatu. Tajā pašā laikā svarīgi būtu dot iespēju veikt dividenžu maksājumus, ja tas stimulē privātus ieguldītājus sniegt būtībā drošām bankām jaunu kapitālu ⁽³⁾.
- (34) Komisija izvērtēs ierosinātos iziešanas mehānismus, izskatot katru gadījumu atsevišķi. Parasti, jo lielāka rekapitalizācija un augstāks saņēmējas bankas riska profils, jo vairāk nepieciešams noteikt skaidru iziešanas mehānismu. Atlīdzības apjomam un veidam, kā arī ierobežotajai dividenžu politikai (atbilstīgos gadījumos un attiecīgā mērā) jābūt tādai, kas saņēmējām bankām sniedz pietiekamu iziešanas stimulu. Komisija jo īpaši uzskata, ka dividenžu maksājumu ierobežošana nav vajadzīga gadījumos, kad cenu noteikšanas līmenis pareizi atspoguļo bankas riska profilu, progresivitātes noteikumi vai salīdzināmi elementi sniedz pietiekamu iziešanas stimulu un rekapitalizācijas apjoms ir ierobežots.

Pārmērīgu konkurences traucējumu novēršana

- (35) Banku jomas paziņojuma 35. punktā ir uzsvērtā vajadzība paredzēt aizsardzības līdzekļus pret iespējamām konkurences pārkāpumiem un traucējumiem saistībā ar rekapitalizācijas shēmām. Banku jomas paziņojuma 38. punktā ir noteikts, ka kapitāla injekcijas ir jāierobežo līdz vajadzīgajam minimumam, un tās nedrīkst ļaut saņēmējam iesaistīties agresīvās komerciālās stratēģijās, kas neatbilst rekapitalizācijas pamatā esošajiem mērķiem ⁽⁴⁾.
- (36) Saskaņā ar vispārpieņemtiem principiem, jo lielāka atlīdzība, jo mazāk ir vajadzīgi aizsardzības līdzekļi, tāpēc ka cenas līmenis ierobežos konkurences traucējumus. Bankām, kuras saņem kapitāla injekcijas no valsts, vajadzētu izvairīties no šā fakta reklamēšanas komerciālos nolūkos.
- (37) Aizsardzības līdzekļi var būt nepieciešami, lai novērstu agresīvu komerciālas darbības izvēršanu, ko finansē ar valsts atbalstu. Principā apvienošanās un pārņemšana var sniegt ievērojamu ieguldījumu banku nozares nostiprināšanā, lai sasniegtu tirgu stabilizēšanas mērķus un nodrošinātu kredītu pastāvīgu ieplūšanu reālajā ekonomikā. Lai nodrošinātu to, ka iestādes, kuras saņem valsts atbalstu, neatrodas privilēģētā situācijā salīdzinājumā ar konkurentiem, kuri šādu atbalstu nesaņem, apvienošanu un pārņemšanu parasti vajadzētu veikt konkursa kārtībā.

⁽¹⁾ Nemot vērā rekapitalizācijas instrumenta veidu un uzraudzības iestāžu piešķirto klasifikāciju.

⁽²⁾ Vēl jo vairāk tas ir svarīgi tāpēc, ka, cenu, ko noteica, izmantojot iepriekš minēto metodi, var ietekmēt riska pārāk zemā novērtēšana pirmskrīzes posmā.

⁽³⁾ Nemot vērā šos apsvērumus, dividenžu maksāšanas ierobežojumi varētu būt, piemēram, ierobežoti laika ziņā vai attiecībā uz iegūtās peļņas procentiem, vai saistīti ar jauniem kapitālieguldījumiem (piemēram, izmaksājot dividendes jaunu akciju veidā). Ja paredzams, ka atlīdzināšana valstij notiks vairākos posmos, varētu arī paredzēt dividenžu ierobežojumu pakāpenisku samazināšanu atbilstoši atlīdzināšanas ātrumam.

⁽⁴⁾ Nemot vērā mērķi nodrošināt aizdevumus reālajai ekonomikai, būtībā drošu banku rekapitalizācijas shēmās nav nepieciešams paredzēt bilances pieauguma ierobežojumus. Principā tam būtu jāattiecas arī uz garantiju shēmām, ja vien nepastāv nopietns risks saistībā ar kapitāla plūsmu pārvietošanu starp dalībvalstīm.

- (38) Aizsardzības līdzekļu apmēru noteiks, pamatojoties uz proporcionalitātes novērtējumu, kurā ņems vērā visus attiecīgos faktorus un jo īpaši saņēmēja bankas riska profilu. Lai gan bankām ar ļoti zemu riska profilu varētu piemērot ierobežotus aizsardzības līdzekļus, tie kļūst arvien vajadzīgāki, ja riska profils paaugstinās. Turklāt proporcionalitātes novērtējumu ietekmē valsts kapitāla injekciju salīdzinošais apjoms un sasniegtais kapitāla dotāciju līmenis.
- (39) Ja dalībvalstis izmanto rekapitalizāciju, lai finansētu reālo ekonomiku, tām ir jānodrošina, ka atbalsts patiešām kalpo šim mērķim. Šim nolūkam dalībvalstīm saskaņā ar to tiesību aktiem būtu jāievieš efektīvi un realizējami valsts aizsardzības līdzekļi, kuri nodrošina to, ka kapitāla injekcijas tiek izmantotas, lai saglabātu aizdevumus reālajai ekonomikai.

Pārskatīšana

- (40) Kā norādīts Banku jomas paziņojumā ⁽¹⁾, rekapitalizācija būtu arī regulāri jāpārskata. Sešus mēnešus pēc rekapitalizācijas sākuma dalībvalstīm būtu jāiesniedz Komisijai ziņojums par uzsākto pasākumu īstenošanu. Šajā ziņojumā ir jāsniedz šāda pilnīga informācija:
- (a) dati par rekapitalizētajām bankām, ietverot informāciju saistībā ar elementiem, kas norādīti gan 12. līdz 15. punktā, gan 1. pielikumā, kā arī bankas darbības modeļa novērtējums, lai izvērtētu bankas riska profilu un dzīvotspēju;
 - (b) summas, ko šīs bankas saņēmušas, un nosacījumi, ar kādiem veikta rekapitalizācija;
 - (c) saņemtā kapitāla izlietojums, tostarp informācija par saņēmēju banku i) ilgspējīgiem aizdevumiem reālajai ekonomikai, ii) ārējo izaugsmi un iii) dividendžu politiku;
 - (d) informācija par to, kā dalībvalstis ir izpildījušas savas saistības attiecībā uz iziešanas stimuliem un citiem nosacījumiem un aizsardzības līdzekļiem;
 - (e) veids, kādā tiks pārtraukta atkarība no valsts kapitāla ⁽²⁾.
- (41) Pārskatīšanas procesā Komisija cita starpā izvērtēs vajadzību turpināt aizsardzības līdzekļu izmantošanu. Atkarībā no tirgus apstākļu novērtējuma Komisija var arī pieprasīt to aizsardzības līdzekļu pārskatīšanu, kuri papildina pasākumus, lai nodrošinātu, ka atbalsts ir ierobežots līdz minimālajam apjomam un ilgumam, kas nepieciešams, lai pārvarētu pašreizējo krīzi.
- (42) Komisija atgādina, ka gadījumā, ja banka, kuru sākotnēji uzskatīja par būtībā drošu, nonāk grūtībās pēc rekapitalizācijas, ir jāiesniedz šīs bankas pārstrukturēšanas plāns.

2.3. Rekapitalizācija citu banku glābšanai

- (43) Būtībā nedrošu banku rekapitalizācijai būtu jāpiemēro stingrākas prasības.
- (44) Kā norādīts iepriekš, atlīdzības likmei principā būtu jāatspoguļo saņēmēja riska profils un tai jābūt augstākai nekā likmei, ko piemēro būtībā drošām bankām ⁽³⁾. Tas neskar uzraudzības iestāžu iespēju nepieciešamības gadījumā veikt ārkārtas pasākumus saistībā ar pārstrukturizēšanu. Ja nevar noteikt cenas līmeni, kas atbilst bankas riska profilam, tam jebkurā gadījumā ir jātuvinās cenai, ko pieprasītu līdzīgai bankai normālos tirgus apstākļos. Neraugoties uz vajadzību nodrošināt finansiālo stabilitāti, šīm bankām paredzētā valsts kapitāla izmantošanu var pieņemt tikai ar nosacījumu, ka bankas izbeidz darbību vai veic pamatīgu un tālejošu tās pārstrukturizēšanu, kas vajadzības gadījumā ietver vadības un korporatīvās pārvaldības maiņu. Tādēļ sešus mēnešus pēc rekapitalizācijas attiecībā uz šīm bankām ir jāiesniedz vai nu visaptverošs pārstrukturēšanas plāns, vai arī likvidācijas plāns. Kā norādīts Banku jomas paziņojumā, šādu plānu izvērtēs atbilstoši grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanas un pārstrukturēšanas pamatnostādņu principiem, un tam būs jāietver kompensēšanas pasākumi.

⁽¹⁾ Skatīt Banku jomas paziņojuma 34. līdz 42. punktu. Saskaņā ar Banku jomas paziņojumu nav jāsniedz paziņojums attiecībā uz atsevišķiem rekapitalizācijas pasākumiem, kas atbilst Komisijas apstiprinātajām rekapitalizācijas shēmām, un Komisija tos novērtēs saistībā ar pārskatīšanu un dzīvotspējas plāna iesniegšanu.

⁽²⁾ Ņemot vērā rekapitalizācijas instrumenta pazīmes.

⁽³⁾ Skatīt 28. punktu par cenu paplašināto diapazonu, kas ietver augstākas atlīdzības likmes attiecībā uz grūtībās nonākušām bankām.

- (45) Līdz valsts atbalsta atļaušanai aizsardzības līdzekļiem, ko piemēro grūtībās nonākušām bankām glābšanas un pārstrukturēšanas posmā, principā ir jāietver: ierobežojoša dividenžu politika (tostarp aizliegums izmaksāt dividendes vismaz pārstrukturēšanas laikā), vadības atalgojuma vai prēmiju ierobežojumi, pienākums atjaunot un uzturēt maksāspējas rādītāja paaugstinātu līmeni, kas atbilst finanšu stabilitātes mērķim, kā arī valsts līdzdalības izpirkšanas grafiks.

2.4. Noslēguma piezīmes

- (46) Visbeidzot, Komisija ņem vērā iespēju visām vai lielai daļai attiecīgās dalībvalsts banku piedalīties rekapitalizācijas darbībās, pamatojoties arī uz mazāk izteiktu diferenciaciju, un, ka šādas darbības ir paredzētas, lai laika gaitā sasniegtu atbilstošu vispārējo peļņas normu. Dažas dalībvalstis, piemēram, administratīvu apsvērumu dēļ var izvēlēties izmantot mazāk sarežģītas metodes. Neskarot dalībvalstu iespēju cenu noteikšanā izmantot iepriekš minēto metodiku, Komisija pieņems cenu noteikšanas mehānismus, kas visām shēmā iesaistītajām bankām nodrošina pietiekami augstu kopējo paredzēto ikgadējo peļņas normu, lai ņemtu vērā banku dažādību un iziešanas stimulus. Attiecībā uz 1. līmeņa kapitāla instrumentiem šis līmenis parasti jānosaka virs augšējās robežas, kas minēta 27. punktā ⁽¹⁾. Tas var ietvert zemāku iekļuves līmeņa cenu un piemērotu progresivitāti, kā arī citus diferencēšanas elementus un aizsardzības līdzekļus, kā aprakstīts iepriekš ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Attiecībā uz 1. līmeņa instrumentiem, kas paredzēti visām shēmā iesaistītajām bankām, Komisija līdz šim ir apstiprinājusi rekapitalizācijas pasākumus ar kopējo paredzēto ikgadējo peļņas normu vismaz 10 % apmērā. Attiecībā uz dalībvalstīm ar bezrisku procentu likmēm, kas ievērojami atšķiras no eirozonas vidējā rādītāja, var būt vajadzīgs šo līmeni attiecīgi pielāgot. Pielāgojumus būs arī nepieciešams veikt atkarībā no bezrisku likmju izmaiņām.

⁽²⁾ Kā piemēru zemas iekļuves līmeņa cenas un šādu diferencētu elementu apvienojumam skatīt Komisijas 2008. gada 12. novembra lēmumu lietā N 528/08 *Niederlande*, atbalsts *ING Groep N.V.*, kur attiecībā uz atļaušanu par *sui generis* kapitāla instrumentu, ko klasificē kā 1. līmeņa pamatkapitālu, nemainīgas procentu likmes kuponu (8,5 %) apvieno ar proporcionāliem un pieaugošiem kuponu maksājumiem un iespējamu pieaugumu, kā rezultātā kopējā paredzētā ikgadējā peļņas norma ir lielāka par 10 %.

PIELIKUMS

Pašu kapitāla cenas noteikšana

Pašu kapitāls (parastās akcijas) ir vispazīstamākais 1. līmeņa pamatkapitāla veids. Parastās akcijas atļūdzina, izmantojot nenoteiktus dividendu nākotnes maksājumus un akciju cenu palielinājumu (kapitāla pieaugums/zaudējums). Šie abi rādītāji galu galā ir atkarīgi no nākotnes naudas plūsmām/peļņas. Pašreizējā situācijā prognozēt nākotnes naudas plūsmas ir vēl grūtāk nekā normālos apstākļos. Tādējādi visnozīmīgākais faktors ir parasto akciju kotētā tirgus cena. Attiecībā uz nekotētām bankām kotētu akciju cenas trūkuma dēļ dalībvalstīm ir jāizmanto piemērota uz tirgu balstīta pieeja, piemēram, pilnīga novērtēšana.

Ja atbalstu sniedz parasto akciju emitēšanai (emisijas izplatīšanai) dalībvalsts kā emisijas izplatītāja parakstīs jebkuras akcijas, kuras esošie vai jauni ieguldītāji nav parakstījuši, par zemāko iespējamo cenu salīdzinājumā ar akciju cenu tieši pirms atklātā piedāvājuma paziņošanas. Emitentam ir jāmaksā arī atbilstoša nodeva par emisijas garantiju ⁽¹⁾. Komisija ņems vērā to, kā iepriekš saņemtais valsts atbalsts var ietekmēt saņēmēja akciju cenu.

Rādītāji bankas riska profila novērtēšanai

Novērtējot bankas riska profilu, lai noteiktu rekapitalizācijas pasākuma atbilstību valsts atbalsta noteikumiem, Komisija ņems vērā bankas situāciju atbilstoši šādiem rādītājiem.

- (a) Kapitāla pietiekamība. Komisija pozitīvi vērtēs bankas maksātspējas un nākotnes kapitāla pietiekamības novērtēšanu valstu uzraudzības iestāžu veikta pārskata ietvaros. Šādā pārskatīšanā izvērtē bankas pakļautību dažādiem riskiem (piemēram, kredītriskam, likviditātes riskam, tirgus riskam, procentu likmju un valūtas maiņas kursa riskam), aktīvu portfeļa kvalitāti (valsts tirgus ietvaros un salīdzinājumā ar pieejamajiem starptautiskajiem standartiem), uzņēmējdarbības modeļa ilgtspējību ilgākā laika posmā un citus atbilstošus elementus.
- (b) Rekapitalizācijas apjoms. Komisija pozitīvi vērtēs ierobežota apjoma rekapitalizāciju, piemēram, ja tās apjoms nepārsniedz 2 % no bankas riska svērtajiem aktīviem.
- (c) CDS iegādes un pārdošanas cenu starpība. Starpību, kas ir vienāda ar vidējo rādītāju vai mazāka par to, Komisija uzskatīs par zemāka riska profila rādītāju.
- (d) Bankas pašreizējais kredītvērtējums un perspektīvas. Vērtējumu A vai augstāku vērtējumu, kā arī stabilas un pozitīvas perspektīvas Komisija uzskatīs par zemāka riska profila rādītāju.

Šo rādītāju novērtēšanā jāņem vērā to banku situācija, kuras nonākušas grūtībās pašreizējo ārkārtas apstākļu dēļ un kuras pirms krīzes būtu uzskatītas par būtībā drošām bankām, ko apliecina, piemēram, tādu tirgus rādītāju attīstība kā CDS iegādes un pārdošanas cenu starpība un akciju cenas.

1. tabula

Kapitāla veidi

Parāds	2. līmenis
	Noteikta termiņa parāda instrumenti
	Nenoteikta termiņa subordinētā parāda instrumenti
Nepieciešama lielāka peļņa ↓	Kumulatīvās priekšrocību akcijas vai citi līdzīgi instrumenti
	1. līmenis
Lielāka zaudējumu segšanas spēja	Nekumulatīvās priekšrocību akcijas vai citi līdzīgi instrumenti
	Citi augstas kvalitātes hibrīdi
Pašu kapitāls	Rezerves/nesadalītā peļņa
	Parastās akcijas

⁽¹⁾ Skatīt, piemēram, Komisijas 2008. gada 13. oktobra lēmuma lietā N 507/08 *Finansiāla atbalsta pasākumi banku nozarei apvienotajā Karalistē* 11. punktu, un Komisijas 2008. gada 27. oktobra lēmuma lietā N 512/08 *Atbalsta pasākumi finanšu iestādēm Vācijā* 12. punktu.